

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 37 af Inger Stilling Pedersen (KRF) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 38 af Jane Oksen (FP) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 228:

Forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v. (Nedlæggelse af Bibliotekstilsynet m.v.).

Af kulturministeren (Ole Vig Jensen).
(Fremsat 12/4 89).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Qvist Jørgensen (S):

Det synes ganske klart, at kulturministeren med dette lovforslag lægger op til at imødekomme de krav, der er indbygget i afbureaukratiseringsrapporten, som vi stiftede bekendtskab med i december måned 1988. Men vi tror ikke, at det er det eneste motiv til at fremsætte forslaget.

Umiddelbart ser det ud, som om ministeren vil fjerne de reelt eneste specialuddannede på biblioteksområdet fra sit departement, hvorefter der vil ske en decentralisering for visse deles vedkommende. Der vil ske en total fjernelse på andre områder – jeg tænker her på biblioteksplanlægningsområdet – og der vil ske en endelig overladelse af vitale biblioteksområder til ikke-egentlige fagfolk – altså over i departementet – samt naturligvis over i Rigsbibliotekskarembetet.

Jeg synes, det er lidt mærkeligt, at man så kort efter, at formidlingen af bibliotekspengene er overgået fra Forfatterforeningen til Bibliotekstilsynet, absolut vil finde på noget nyt. Imidlertid vil vi ikke afvise, at det kan være nyttigt at koncentrere sig om etablering af en Copy-Dan-lignende ordning for så vidt angår den del af Bibliotekstilsynets hidtidige virksomhed.

Det skal ikke skjules, at vi er betænkelige ved at fjerne den obligatoriske biblioteksplanlægning fra kommunerne – i hvert fald at gøre det så hurtigt, som det her er foreslået. Jeg tror, at hvis der kørte nogle flere obligatoriske planrunder, således at kommunerne opdagede, at det faktisk er nyttigt og ulejligheden værd at gennemføre disse overvejelser og disse planlægninger, så ville man erkende det brugbare i planrunderne. Denne erkendelse er nok ikke helt slået igennem endnu.

Nedlæggelsen af Biblioteksrådet, hvor vi jo er i den lidt mærkelige situation, at vi i forbindelse med et andet lovforslag, der er under behandling, diskuterer sammensætningen af Biblioteksrådet, synes vi det er lidt mærkeligt at vi skal beskæftige os med netop nu, hvor det jo altså er til behandling andetsteds. Men vi er faktisk enige i, at en udbygning af høringsforpligtelsen i Kommunernes Landsforening i forbindelse med Danmarks Biblioteksforening og også de faglige organisationer kan opveje i hvert fald dele af tabet.

I øvrigt synes jeg, det er vigtigt, at vi får kigget på de fem gode grunde til at bevare Biblioteksrådet, som Bibliotekarforbundets formand afleverede i Kulturudvalget den 15. marts i år. Men det materiale kan så indgå i det udvalgsarbejde, der skal i gang.

Konkluderende må jeg meddele, at vores beejstring for dette lovforslag ikke er ret stor, men vi vil dog ikke modarbejde det.

Eva Møller (KF):

Det kommer vel næppe som en overraskelse for nogen, når jeg kan tilslutte mig det foreliggende lovforslag, der, som det er anført både i bemærkningerne til lovforslaget, og som det i øvrigt også blev nævnt af den socialdemokratiske ordfører, er et led i regeringens afbureaukratiseringsplan.

I og med at Det Konservative Folkeparti er gået ind for afbureaukratiseringsplanen, fordi vi mener, det er rimeligt, at man forsøger at samle opgaverne på færrest mulige niveauer, sådan at der ikke er så mange niveauer, der beskæftiger sig med de samme ting, mener vi, at behovet for Bibliotekstilsynet med omlægningen af biblioteksafgiften ikke er så stort, som det hidtil har været.

Vi mener også, at vi på en lang række områder sagtens kan lade kommunerne have en stør-

[Eva Møller]

re selvbestemmelsesret, end de har i øjeblikket. Det er alligevel dem, der betaler gildet.

Jeg har fuld tiltro til, at de koordineringsopgaver, der skal varetages, kan varetages af Rigsbibliotekembedet, og jeg ser frem til, at det er det samme embede, der skal koordinere såvel forsknings- som folkebibliotekerne.

Vi kan tilslutte os lovforslaget og give det vor fulde støtte.

Ingerlise Koefoed (SF):

Vi har jo allerede i nogen tid været klar over, at der var planer om at nedlægge Bibliotekstilsynet, fordi der nu skulle afbureaukratiseres, og hvad ved jeg. Vi har ventet på dette lovforslag en tid, men jeg vil godt som indledning sige, at jeg synes, at det er et usandsynlig tyndt lovforslag, at begrundelserne for at nedlægge tilsynet er meget uklare, og at der især hersker fuldkommen tavshed om de opgaver, som Bibliotekstilsynet, efter at det er flyttet sammen med Rigsbibliotekembedet, skal varetage. Det synes jeg faktisk ikke man kan være bekendt over for en institution, der har eksisteret i så mange år og haft så stor betydning for udviklingen af folkebibliotekerne, som Bibliotekstilsynet har haft.

Det er nemlig sådan, at Bibliotekstilsynet ikke bare har beregnet statstilskud til bibliotekerne, ikke bare har fordelt biblioteksafgiften, som man næsten skulle tro var de eneste opgaver, det har haft, når man læser i afbureaukratiseringsbetænkningen. Bibliotekstilsynet har udført meget vigtige, centrale opgaver for folkebibliotekerne. Det har rådgivet kulturministeren med hensyn til bibliotekslovgivning og andre biblioteksspørgsmål, og det har udført mange undersøgelser, som har været meget vigtige for udviklingen af folkebibliotekerne.

Det har f.eks. udformet betænkninger om folkebibliotekernes betjening af blinde og svagsynede, om folkebibliotekernes betjening af voksne indvandrere og indvandrerbørn, om folkebibliotekerne og de audiovisuelle materialer. Det har indstillet til Biblioteksrådet, hvordan man skulle fordele folkebibliotekernes rådighedssum, som er gået til forsøg inden for folkebibliotekerne, og hvordan man skulle fordele folkebibliotekernes dispositionssum, som jo bl.a. er gået til oprettelse af heltidsbiblioteker i områder, der hidtil har været svagere betjent af deltidsbiblioteker.

Bibliotekstilsynet har været og er stadig beemandet og bekvindet, som man kan sige, med faguddannede bibliotekarer og med HK'ere, og det har ligesom andre direktorater været det faglige bindeled mellem de kommunale folkebiblioteker og departementet og afdelingerne i ministeriet.

Jeg synes, at det i sig selv er meget betænkeligt, at man i afbureaukratiseringens navn er i gang med at nedlægge alle de faglige instanser, som har fungeret som bindeled mellem institutionerne på gulvet og juristerne i ministerierne.

Hertil kommer så, at det forslag, som Bibliotekskommissionen i sin tid kom med om, at man skulle lave et stort fælles direktorat for folke- og forskningsbiblioteker, sammenlægge Rigsbibliotekembedet og Bibliotekstilsynet, blev afvist her i Folketinget af et temmelig stort flertal, bl.a. af De Radikale og de borgerlige partier og SF, da det blev fremsat af Lise Østergaard i hendes kulturministertid.

Derfor synes jeg, at man må være betænkelig ved, at man med et pennestrøg nu alligevel sammenlægger institutionerne, især fordi det er meget svært at se, hvad det så er, der bliver de samlede institutioners opgaver over for folkebibliotekerne, og man kan frygte for, at folkebibliotekerne bliver slemt nedprioriteret i den kommende tid.

Bibliotekstilsynet har også stået for den obligatoriske biblioteksplanlægning, som man nu stryger fra lovgivningen. Det finder jeg også betænkeligt. Jeg mener, at planlægningen har været meget vigtig for folkebibliotekerne og har skabt mange vigtige diskussioner i kommunerne om bibliotekets mål og midler.

Endelig vil jeg advare imod, at kulturministeren lytter til de ideer, som var fremme på Danmarks Biblioteksforenings årsmøde, om, at Danmarks Biblioteksforening og Kommunernes Landsforening i fremtiden skulle overtage en del af de vigtige opgaver, som Bibliotekstilsynet har løst med meget stor dygtighed og indsigt. F.eks. synes man i Biblioteksforeningen og i Kommunernes Landsforening, som i øvrigt er udmærkede institutioner, at man sagtens kunne fordele rådighedssummen til folkebibliotekerne. Jeg beder ministeren tage afstand fra de ideer.

Povl Brøndsted (V):

Egentlig synes jeg, at det er forkert at lade

[Povl Brøndsted]

dette forslag være et led i afbureaukratiseringsplanen, for jeg vil nærmere kalde det for en ny organisering.

Det, der blev bygget op i sin tid, da vi skulle have det danske folkebibliotek til at fungere og skulle være sikre på, at der var frit udbud af bøger og fri vej til information, var ganske udmærket og rigtigt. I opbygningsfasen var det naturligt at have det, der blev Bibliotekstilsynet og Biblioteksrådet.

Men jeg tror, at der på mange områder er ting, vi fastholder i vort administrative apparat, som var rigtige på det tidspunkt, hvor tingene blev sat i gang, og som var nødvendige støttepiller for noget, der lignede pionerarbejde. Vi har så taget det som en selvfølge, at det skal fortsætte. Vi har ikke prøvet på at analysere, om der er sket så meget nyt, at der skal en nyorganisering til.

Jeg mener bl.a., at det edb-fællesskab, vi i dag har på biblioteksområdet, er noget meget væsentligt og stiller helt andre krav. Vi har bibliografisk fællesskab, og vi har lånefællesskab. Derfor er det tidligere apparat ikke nødvendigt, selv om jeg mener, at det statslige biblioteksengagement skal fastholdes, og det gør vi også med denne omlægning. Jeg synes, det er udmærket, at vi også får en enhed i Rigsbibliotekskanslerembedet, og jeg synes, det er en meget spændende opgave nu at finde de rigtige steder, hvor der er behov for den støtte, som vi skal give fra statslig side. Venstre synes ikke, at det er nogen revolution, der her sker. Vi synes, det er en tilpasning til det, der er nye arbejdsvilkår for biblioteksverdenen. Det er en nyorganisering, og det ser vi altid på med milde øjne. Vi støtter lovforslaget.

Poulsgaard (FP):

Når Danmarks bibliotekshistorie engang skal skrives, vil der i hvert fald blive skrevet tak to gange i den.

Sidst vi diskuterede dette emne, var det hr. Glistrup, der var ordfører. Da fik vi lejlighed til at sige tak til den radikale kulturminister. Igen i dag føler jeg trang til at sige tak for et lille, lille skridt i en rigtig retning. Men foråret så sagte kommer. Jeg synes, at kulturministeren skal lytte til de toner, der lyder fra SF, så kan kulturministeren fornemme, at han absolut er på rette spor.

Jeg vil ikke indlede en diskussion med SF, men kulturministeren kan regne med, at Fremskridtspartiet, selv om vi ville være gået meget videre, i hvert fald vil støtte dette beskedne fremskridt.

Marianne Jelved (RV):

Det Radiale Venstre kan støtte det fremsatte lovforslag. Det udtrykker en forenkling af en struktur, som vi har kendt igennem adskillige år.

Bibliotekstilsynet har gjort et meget stort og kvalificeret arbejde i al den tid, det har eksisteret, i en fase, hvor det har været meget nødvendigt i udbygningen af folkebibliotekerne. De opgaver, der nu er tilbage for Bibliotekstilsynet, skal overføres til Rigsbibliotekskanslerembedet. Det mener vi er et udmærket forslag.

Vi er også tilfreds med, at den obligatoriske sektorplan for området ikke længere er et krav. Det skal dog ikke betyde, at kommunerne fritages for planlægning. Det tror jeg heller ikke de selv er interesseret i, tværtimod, men den bliver altså mere lokalt orienteret og skal ikke inddrage centrale myndigheder.

Biblioteksrådet bliver også nedlagt. Det er en stor organisation, men det betyder ikke, at man ikke fortsat skal høre de organisationer, der har været repræsenteret i den.

Jeg vil lige kommentere ikrafttrædelsesdatoen, som er om nogle ganske få måneder, og bede ministeren overveje, om det ikke var muligt at udskyde den f.eks. til den 1. januar 1990 for at give en lidt længere periode til afvikling af de institutioner, der er tale om.

Duetoft (CD):

Afbureaukratisering lyder så flot, og det kan godt være, at det er godt at gøre sådan noget, men det skal ikke være hovedløst. Derfor har CD fra starten besluttet ikke stort at proklamere, at nu afbureaukratiserede vi for enhver pris; men vi vil gerne kigge på de forskellige forslag og se, hvad der kan være fornuftigt, og hvad der ikke kan være fornuftigt. I dette tilfælde må vi indrømme, at vi synes, fornuften kan ligge på et lille sted, men vi vil gerne lade os overbevise om noget andet.

Biblioteksrådet bliver nedlagt. Hvis regeringen har ret i, at der er tale om en dobbeltbehandling, som det siges i bemærkningerne, kan der vel være meget fornuft i det. Så det vil vi gerne kigge på.

[Duetoft]

Men når regeringen taler om Bibliotekstilsynet, synes vi, at den her har valgt en lidt omvendt model. I forslaget bemærkninger nævner man tal for, hvor stor reduktion af mandskab det vil betyde at nedlægge Bibliotekstilsynet. Men så slutter man med nogle efter min opfattelse ganske underlige bemærkninger:

»Tidsmæssigt vil reduktionen blive nærmere fastlagt i forbindelse med den konkrete udmøntning af, hvilke opgaver der skal løses centralt til opfyldelse af statens rolle inden for den samlede opgavevaretagelse i forsknings- og folkebibliotekssektoren.«

For mig at se starter man altså med at skære mennesker væk, og derefter begynder man at diskutere, om det nu var for mange eller for få, og hvad de egentlig skulle lave, og hvad de skulle have lavet osv. Jeg vil godt sige til regeringen, at skal vi videre i diskussionerne om afbureaukratiseringen – og det mener jeg vi skal – så vil vi gerne bede om, at man først fastlægger, hvilke arbejdsopgaver der ligger, og når man har gjort det, kan vi se, om der er for meget mandskab eller der ikke er for meget mandskab.

Jeg synes altså, at man her går den modsatte vej, og jeg vil godt bede ministeren her eller senere i udvalget uddybe det afsnit, for det er helt afgørende for os, at der skabes klarhed på de områder, hvis vi skal se positivt på dette forslag.

Derfor kan jeg i dag bare melde, at vi nok skal kigge på det i udvalget, men jeg kan ikke love, at det bliver venligt.

Lysholm Christensen (KRF):

Kristeligt Folkeparti er positivt indstillet, når der er tale om afbureaukratisering, og vi finder også, at det fremsatte lovforslag indeholder nogle gode bestræbelser i den retning, vel at mærke således, at det ikke må gå ud over det arbejde, der skal gøres på dette område. Så langt vi har læst lovforslaget, finder vi, at det er forsvarligt at lægge disse funktioner ud til andre instanser, og vi har også noteret os, at der f.eks. på biblioteksområdet er tale om en slags dobbelt høringsfase, og det vil sige, at vi også på det område mener der kan være fornuft i at rationalisere.

Så vores holdning til lovforslaget er positiv, men vi vil kigge lidt nærmere på det under udvalgsarbejdet.

Jeg har noteret mig dette med ikrafttrædelsesdatoen, der, som det er nævnt af tidligere ordførere, måske har et lidt kort varsel. Vi kunne egentlig godt tænke os at anbefale ministeren at udskyde ikrafttrædelsestidspunktet lidt. Men vi ser positivt på det under udvalgsarbejdet.

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg vil gerne takke ordførerne for den forholdsvist positive modtagelse af forslaget. Dér, hvor der kan herske tvivl om virkningen, er jeg selvfølgelig indstillet på i forbindelse med udvalgsarbejdet nærmere at præcisere spørgsmål, som allerede er rejst eller senere vil blive rejst.

Jeg har også lyst til at sige, og det må være lejligheden her, at selv om der ikke på dette tidspunkt er truffet nogen afgørelse – den afhænger af lovforslagets videre skæbne – har jeg kun grund til at udtrykke min anerkendelse af den måde, som Bibliotekstilsynet og dets medarbejdere har håndteret denne sag på. Det er naturligvis altid vanskeligt for en institution at skulle omstille sig og nyorganisere sig, også med den reduktion af personaletallet, der her er tale om, men det har glædet mig, at det har kunnet ske på et seriøst grundlag, og jeg kan love, at i det videre arbejde vil jeg og ministeriet bestræbe os meget på at håndtere sagen på samme rimelige, hensyntagende måde, som det har været gjort i selve Bibliotekstilsynet.

Det er rigtigt, som flere ordførere har sagt, at på den ene side er der tale om en forenkling og rationalisering i overensstemmelse med overvejelserne om afbureaukratiseringsprogrammet. Men det er også rigtigt her at sige – og det er det, der er den egentlige anledning til lovforslaget – at der er sådanne fordele forbundet med at tilrettelægge en samlet, overordnet biblioteksadministration. I øvrigt er det jo ikke nogen ny tanke, den har været fremme før, men efter min opfattelse er tiden moden til nu at sikre den sammenlægning af de to centrale administrationer, og det kan meget vel ende med en styrkelse af området.

Jeg vil godt understrege, at vi fra Kulturministeriets side selvfølgelig stadig væk mener, at der er vigtige bibliotekspolitiske opgaver at varetage fra statens side. Jeg vil godt nævne fem punkter, som jeg synes er vigtige, nemlig for det første fortsat at fastholde det samarbejdende biblioteksvæsen, for det andet at udbygge sam-

[Kulturministeren]

arbejdet mellem de forskellige bibliotekstyper, for det tredje at støtte og inspirere til forsøg, udvikling og omstilling, for det fjerde at videreføre balancen i folkebibliotekernes formidling mellem på den ene side det, vi kan kalde den folkelige kulturtradition, og på den anden side særlige grupperes behov for information, og endelig for det femte at fastholde og udbygge forskningsbibliotekerne som underlag for forskning og højere uddannelse og i det hele taget som ryggraden i det almene og det specielle informationsnet.

Derfor er det også rigtigt, synes jeg, at få understreget, at forslaget ikke skal ses som en nedprioritering af det område, der hidtil er varetaget af Bibliotekstilsynet, men at netop den reorganisering, der nu finder sted, den sammenlægning, der finder sted, skal gøre den samlede organisation smidigere, mere helhedspræget og mindre ressourcekrævende.

Til de spørgsmål, der har været rejst omkring den obligatoriske biblioteksplanlægning, som jo foreslås ophevet her, kan jeg sige, at dette ikke er udtryk for, at der ikke er behov for fortsat planlægning. Det har været værdifuldt at have den centrale planlægningsproces i en periode, men jeg mener også, at man i dag må konstatere på dette område som på en række andre områder inden for det offentlige, inden for sektorområderne, at det ikke længere er nødvendigt at opretholde den centrale planlægning, men at den vil blive varetaget også på dette område – det er jeg sikker på – tilfredsstillende af de kommunale myndigheder, som godt selv kan afgøre, hvorledes opfølgningen af den hidtidige planlægning skal finde sted.

Omkring Biblioteksrådet har der også været rejst spørgsmål, og jeg skal sige, som også flere medlemmer har været inde på, at de muligheder, der har ligget i at anvende Biblioteksrådet i dette arbejde, mener jeg på lige så hensigtsmæssig måde kan opnås ved den almindelige høringsproces, som inddrager såvel offentlige myndigheder som de interesseorganisationer, som i forskellige sammenhænge naturligt må høres. Jeg tror, det er rigtigt, som en også sagde, at det nuværende system i virkeligheden er udtryk for en vis dobbeltbehandling af sager, som ikke er nødvendig.

Om selve tidsperspektivet, som der også har været rejst spørgsmål om, må jeg sige, at selv om der lægges op til, håber jeg, forholdsvis hur-

tig gennemførelse af dette lovforslag, så er der jo altså en rimelig lang periode til at gennemføre den omstilling og samordning, der skal finde sted. Dette skal ske over så lang en periode som 4 år. Det giver naturligvis gode muligheder for at lave denne omorganisering hensynsfuldt og grundigt, men også på en sådan måde, at der kan tages rimelige hensyn til medarbejderne, og det har jeg allerede sagt at vi vil gøre alt hvad vi kan for fra Kulturministeriets side.

Til hr. Duetoft, som var tvivlende, indtil han havde fået svar på nogle spørgsmål, vil jeg blot sige, at det er jeg selvfølgelig meget indstillet på under udvalgsarbejdet, og jeg vil sige allerede nu, at naturligvis har vi gjort os grundige overvejelser om, hvad det er for opgaver, der skal varetages, og hvilket personale der skal anvendes i den sammenhæng, og det er jeg helt klar til nærmere at redegøre for i udvalget, således at usikkerheden på dette område kan ryddes af vejen.

Jeg er da i øvrigt enig i, at det almindeligvis ikke er nogen god fremgangsmåde på forhånd at angive et antal stillinger, der skal nedlægges, og derefter se, hvordan man så klarer det. Sådan har vi heller ikke gjort det her. Vi har forsøgt nøjagtigt at overveje, hvilke vigtige opgaver der fremover skal varetages i denne sammenhæng.

Et til sidst er spørgsmålet om ikrafttrædelsestidspunktet rejst, og det er rigtigt, at i lovforslaget er der ansat 1. juli 1989. Det har også været udtryk for, at vi gerne ville sikre den afklaring, også af hensyn til personalet, som vil følge på en beslutning som denne her. Men jeg er helt opmærksom på, at det kan være hensigtsmæssigt at udskyde ikrafttrædelsestidspunktet måske til 1. januar 1989. Det vil jeg gerne overveje, og jeg er også indstillet på at stille ændringsforslag om det, hvis det viser sig at være det rigtige.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Angående dagsordenen skal jeg henvide til den i salen opslåede dagsorden.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Angående Folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvide til den omdelte ugeplan.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 25. april 1989 kl. 13.00.

Mødet hævet kl. 15.01.
